OPSOMMINGS SUMMARIES

NATUURWETENSKAP KWARTAAL 1 GRAAD 5

PLANTE EN DIERE OP AARDE

- Daar is baie verskillende plante en diere wat in verskillende habitats op aarde woon.
- ’n Habitat is die natuurlike woonplek van ’n plant of dier.
- ’n Habitat in die water word ’n waterhabitat genoem en ’n habitat op die land word ’n landhabitat genoem.
- Plante en diere maak op mekaar staat vir kos en beskutting.
- Ons sê dat daar interafhanklikheid tussen plante, diere en hulle habitats is.

BAIE VERSKILLENDE SOORTE PLANTE EN DIERE

- Plante en diere en hulle habitats, vorm die totale biodiversiteit op aarde.
- ’n Habitat is die natuurlike woonplek van ’n plant of dier.
- Plante en diere besit spesiale eienskappe om in ’n spesifieke habitat te oorleef.
- Suid-Afrika het ’n wye verskeidenheid van inheemse plante en diere.
- Inheemse plante en diere is organismes wat nog altyd in ’n spesifieke gebied voorgekom het.
- Inheemse organismes kan in verskillende habitats voorkom.

PLANTE GROEI IN VERSKILLENDE HABITATS

- Die waterlelie lewe in water.
- Dit het groot, plat blare.
- Die blare dryf op die water.

- Die aalwyn leef in droë gebiede.
- Die dik en vleesagtige blare gaar water op.

- Rooibosplante groei in droë, sanderige grond.
- Die blare van die plant is dun en klein en daarom vind minder waterverlies plaas.

DIERE LEEF IN VERSKILLENDE HABITATS

- Verskillende organismes leef in spesifieke gebiede wat ons hulle habitats noem.
- Die organismes kry kos, water en lug in hulle habitats.
- Die habitat voorsien ook skuiling aan die organisme sodat hulle beskerm word teen roofdiere.

SAMPLE

METALE EN NIE-METALE: EIENSKAPPE VAN METALE

- Sekere eienskappe van metale, soos: hardheid, glans, sterkte, smeerbaarheid, buigbaarheid en smelting.
- Metale kan oral om ons gevind word.
- Motors word van 'n metaal wat yster genoem word gemaak.
- Vliegtuie word van 'n metaal wat aluminium genoem word, gemaak.
- Elektrisiteit word in drade wat van kopermetaal gemaak is gelei.
- Geldmunte word van metale soos koper, sink, nikkel of silwer gemaak.

EIENSKAPPE VAN METALE

Metale word deur hul eienskappe beskryf:

- Is hard
- Is blink wanneer dit gepoleer word
- Is smeerbaar
- Is rekbaar
- Is sterk
- Smelt teen hoë temperature.
- Hulle gelei elektrisiteit.
- Is solied teen kamertemperatuur.

HARDHEID

- Metale is hard.
- Hardheid is die vermoë om krapmerke of breking te weerstaan.
- Metale wat hard is, buig of duik nie maklik nie soos die wat gebruik word vir treinspore.

Sommige metale is hard en kan gebruik word om treinspore mee te maak.

GLANS

- Metale is blink wanneer dit gepoleer word.
- Wanneer iets blink is, weerkaats dit lig.
- Ander metale soos koper, verloor hulle blinkheid of hulle kan roes.
- Munte, juwele en ander metaalvoorwerpe kan met tyd dof word.

SAMPLE

GEBERGDE ENERGIE IN BRANDSTOWWE

BRANDSTOWWE

ENERGIE WORD IN BRANDSTOF GEBERG

- Ons gebruik elke dag energie.
- Ons liggame gebruik energie om te loop, hardloop en speel.
- Waar kom daardie energie vandaan?
- Ons liggame kry energie van die kos wat ons eet.
- Ons kook ons kos, gebruik lig om in die aand te sien, maak water warm om mee te was en ons ry van een plek na 'n ander.
- Al dié aktiwiteite het energie nodig.
- Waar kry ons hierdie energie vandaan?
- Hierdie energie kan van brandstof kom.
- Energie is iets wat geëet of verbrand kan word om hitte-, lig- of bewegingsenergie mee te maak.
- Die energie word in die brandstof geberg.
- Plante gebruik energie van die son om hulle eie kos mee te maak.
- [lante berg die energie in hulle wortels, blare, stamme en vrugte.
- Totdat 'n vrug geëet is, bly die energie geberg in die vrug.
- Gebergde energie van vrugte word soms brandstof vir die liggaam genoem.
- Daar is baie ander brandstowwe wat energie berg.

Die hout lyk nie asof dit enige energie het nie, maar wanneer ons dit brand word die gebergde energie vrygestel as hitte en lig.

ONS GEBRUIK BRANDSTOF AS BRONNE VAN NUTTIGE ENERGIE

- Steenkool, natuurlike gas en paraffien is ook brandstof.
- Dit is nuttige bronne van energie wat ons elke dag gebruik.
- Ons gebruik die gebergde energie in hierdie brandstowwe vir baie verskillende dinge.
- Kerswas is ook 'n brandstof.
- Kerse is oorspronklik van byewas of verskeie plantwasse gemaak, maar word nou meer algemeen van paraffienwas gemaak.
- Motors en taxi's kry hulle energie van petrol af.

PLANEET AARDE EN DIE RUIMTE EN STELSELS EN BEHEER

PLANEET AARDE

DIE AARDE BEWEEG OM DIE SON

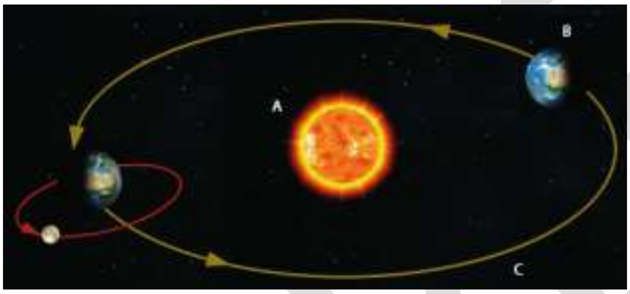

- Die Aarde beweeg om die Son in 'n wentelbaan.
- As 'n voorwerp in die ruimte om 'n ander voorwerp beweeg, word die volledige beweging omwenteling genoem.
- Die een voorwerp wentel om die ander een.
- Die beweging van die Aarde om die Son word 'n omwenteling genoem.
- Die Aarde beweeg in sy wentelbaan om die Son.
- Die Aarde beweeg antikloksgewys om die Son.
- Kloksgewys is dieselfde rigting wat die wysers van 'n horlosie om die gesig van die horlosie beweeg.

DIE AARDE NEEM ONGEVEER 365 DAE OM EEN MAAL OM DIE SON TE BEWEEG

- Die Aarde beweeg baie vinnig op sy wentelbaan, teen ongeveer 108 000 kilometer per uur, of 30 km per sekonde.
- Dit neem die Aarde omtrent 365 dae om een maal om die Son te wentel.
- Dit is hoeveel dae daar in een jaar is.
- Die Aarde wentel dus een maal per jaar om die Son.
- Op verskillende tye van die jaar is die Aarde op verskillende plekke op sy wentelbaan.

Op verskillende tye van die jaar is die Aarde op verskillende plekke op sy wentelbaan

SAMPLE